

Спарта

План уроку:

- 1. Виникнення Спартанської держави.
- 2. Мессенські війни.
- 3. Спартанська держава, її устрій. Законодавство Лікурга.
- 4. Система виховання та побут спартанців.

В XI ст. до н. е. дорійці завоювали півострів Пелопоннес і заснували власне поселення – Спарту.

- **Спáрта** або **Лакедемон** — місто-держава Стародавньої Греції, найсильніше на Пелопонеському півострові, яке існувало в області Лаконії. Конкурувало з Афінами.

- На півострові багато гір.
- Ґрунти кам'яністі. Влітку часто бувають посухи. Тут ростуть переважно чагарники.
- У долинах вирощують оливки, цитрусові, тютюн, пшеницю. Розводять кіз і овець.
- На цьому півострові розташовані давні міста Спарта і Коринф. Тут знаходяться руїни Мікен, Олімпії.

Мессенські війни.

- У VIII ст. до н. е. Спарта розпочала війну з Мессенією.
- Перша Мессенська війна тривала близько **19 років** і завершилась підкоренням значної території Мессенії.
- Підкорене населення перетворилося на рабів – **ілотів**.

- У VII ст. до н. е.
розпочалося
повстання проти
спартанців – **Друга
Мессенська війна.**

- В результаті війни
вся територія
Мессенії була
приєднана до
Спарти.

Населення Спарти:

Спартіати – нащадки дорійців,
повноправні громадяни

Періеки (сусіди) – вільне населення:

Переселилися до Спарти, мали деякі права, займалися землеробством та ремеслами, сплачували податки спартіатам.

Ілоти (раби) – підкорене місцеве населення Пелопоннесу.
Обробляли землю спартанців.

Цікаво знати

Щоб запобігти повстанню ілотів, кожної весни влаштовувалися **криптії** – “**полювання**” за ілотами. Спартанські юнаки вистежували найбільш сильних і мужніх серед ілотів, які могли б очолити повстання, і вбивали їх. Для юнаків це був “іспит на мужність”, а для суспільства – запобіжний захід проти можливого повстання.

Згідно з переказом, політичний устрій Спарти запровадив у VIII столітті до н. е. законодавець Лікурґ в усній постанові «Велика Ретра».

- Він належав до царського роду, але відмовився від влади на користь племінника.
- Після тривалих подорожей він повернувся до Спарти та запровадив нові закони.
- Згодом він пішов у Дельфи, але взяв із спартанців обіцянку до свого повернення не змінювати законів.
- Із Дельф Лікурґ поїхав на Крит, де заморив себе голодом.
- Отже, Лікурґ так ніколи і не повернувся додому, а спартанці не наважилися змінити закони.

A detailed illustration of an ancient scroll, likely made of parchment, with visible texture and some staining. The scroll is unrolled, showing its edges and the way it is held together by four metal rings at the corners. The text is written in a bold, black, sans-serif font.

Основою законів був принцип рівності.

Запроваджувалася система заходів, спрямованих проти особистого збагачення:

- вилучено з обігу золоті та срібні монети,
- заборонено купівлю-продаж землі,
- всі спартіати мали носити простий і грубий одяг,
- було накладено заборону на виробництво і користування предметами розкоші тощо.
- Запроваджено спільні трапези.

Управління Спартою

Влада від бога

ДВА ЦАРЯ

Командують
армією

Спостерігають за
використанням
землі

Верховный
суд

РАДА СТАРІЙШИХ

Керує
общиною рівних

Обирається пожиттєво Народними зборами

Не
виступають
промовами

НАРОДНІ ЗБОРИ

Рішення
приймають
криком

Архагети -
обиралися на рік

Ефори (5 осіб) –
їм належала
найбільша влада.
Мали право
контролювати
всіх, навіть царів

Герусія – 30
геронтів
керували
державою у
мирний час

Апела – участь
мали право
брати лише
громадяни-воїни

Робота над джерелом:

- **Плутарх про вибори геронтів**

У цьому випадку починалося найвеличніше змагання у світі, змагання де кожен бився до останніх сил. Йшлося не про те, щоб бути оголошеним найпрудкішим зі швидких у бігові, найсильнішим із сильних, а найкращим і найрозумнішим між найкращими і найрозумнішими людьми... За свою моральну перевагу переможець отримував довічно... владу в державі та ставав володарем над життям і смертю, честю й безчестям...

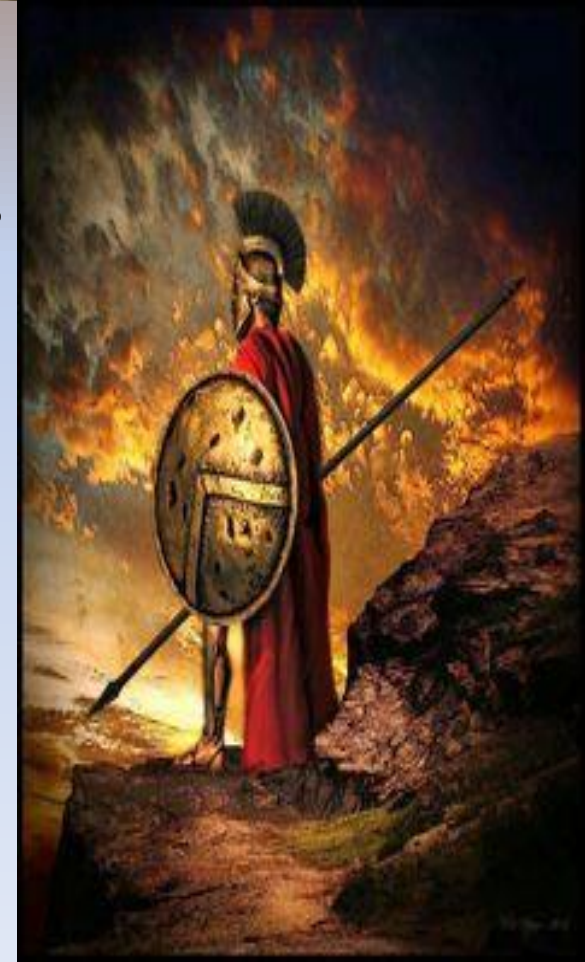

Цікаво знати

- Спартанці були хоробрими, витривалими воїнами. Зазвичай вони не переслідували відступаючих ворогів, вважаючи нижче своєї гідності вбивати тих, хто втікав.
- Триста найкращих із них ставали особистою охороною царя – гіппеями.
- Жителі міста вважали себе непереможними у битвах, і тому місто Спарта не було захищене мурами.

- Здатися для спартанця означало покрити себе ганьбою. Звідси особливий спартанський менталітет. Мати спартанця, відправляючи сина на війну, говорила: **«Повертайся зі щитом чи на щиті»**.
- За законом тих часів лише два класи людей заслуговували на право увічнити свої імена на надгробних плитах - це жінки, що загинули при пологах, і чоловіки, які загинули в бою.

- Усі чоловіки поліса становили могутню армію.
- Громадяни Спарти не мали права займатися торгівлею або ремеслом.
- Серед спартанців не було ні бідних, ні багатих.

- У Спарті батьки не мали права розпоряджатися своєю новонародженою дитиною – її долю вирішували геронти. І Вони прискіпливо оглядали дитину і, якщо вирішували, що вона слабка, наказували кинути її у прірву.

- **Життя спартанців проходило у постійних військових вправах.**
- Хлопчики із 7 років вчилися мистецтва війни у спеціальних школах.
- З 14 років їм дозволялося носити зброю.
- З 16 років і до старості спартанець зобов'язаний був служити в армії.
- У 30 років спартанець вважався повнолітнім і мав право отримати ділянку землі та одружитися.

Спартанське виховання

- Хлопчиків з 7 років віддавали до **агел** – спеціальних дитячих таборів-шкіл, де вони піддавалися жорстокому вихованню.
- Їх постійно тримали напівголодними, щоб вони навчилися самотійно здобувати собі їжу .
- Тих, хто спіймався на крадіжці, нещадно били за недостатню спритність.

- Били й просто нізащо, виховуючи витримку і вміння переносити біль.
- Хлопчиків привчали битися один з одним, щоб вони не боялися бійки.
- До 12 років вони не носили одягу, спали на в'язках очерету або соломи.

Їх навчали читати й писати лише для того, щоб вони могли зрозуміти або скласти військове повідомлення.

Короткі та влучні вислови, які цінувалися спартанцями, прийнято називати **лаконічними** (від назви «Лаконіка»).

- Спартанські жінки були найбільш вільними й незалежними порівняно із жінками інших грецьких полісів.
- Вони нарівні з чоловіками діставали фізичну підготовку, змагалися під час спортивних ігор, які присвячувалися богині Гері.

Жінки цілком і неподільно володарювали у господарстві. Спартанки самотійно виховували своїх дітей: хлопчиків – до семирічного віку, дівчаток – до одруження. Але вони не мали права брати участь у народних зборах.

Домашнє завдання:

- Прочитати § 33.
- Підготувати цікаві факти про традиції спартанців.

